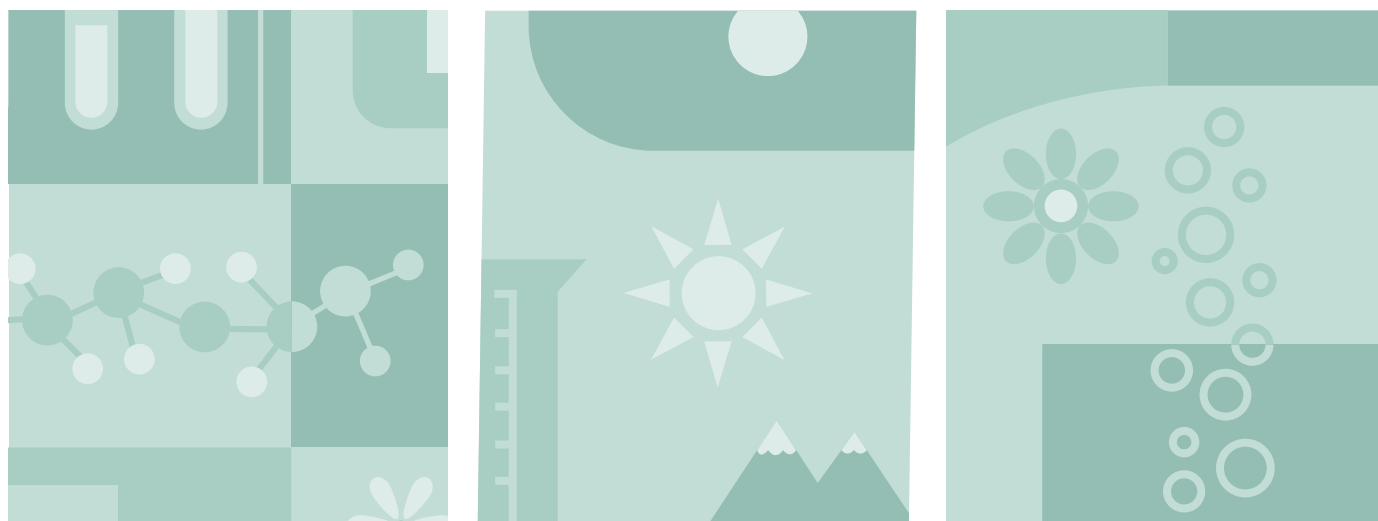

Kemikalier i lantbruket

– ett samverkansprojekt för tillsynsmyndigheter

Kemikalier i lantbruket

– ett samverkansprojekt för tillsynsmyndigheter

Best.nr. 511 041
Sundbyberg, mars 2012
Utgivare: Kemikalieinspektionen©
Beställningsadress: CM Gruppen, Box 11063, 161 11 Bromma
Tel: 08-5059 33 35, fax 08-5059 33 99, e-post: kemi@cm.se
Rapporten finns som nedladdningsbar pdf på www.kemi.se

Omslag: Kemikalieinspektionen
Tryck: CM Gruppen AB

Förord

Kemikalier i lantbruket är ett samverkansprojekt som har bedrivits av Kemikalieinspektionen tillsammans med Naturvårdsverket och 133 av landets kommuner under 2010 och 2011. Projektets referensgrupp har bestått av representanter från Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Miljösamverkan Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Svenskt Växtskydd. Syftet med projektet var att öka samverkan mellan myndigheterna, höja kompetensen hos och utbyta kunskap mellan myndigheterna samt att öka kunskapen om säker hantering av växtskyddsmedel hos lantbruksföretagen. Projektet ska ge en samlad överblick över hur regler om växtskyddsmedel följs av lantbruks- och trädgårdsföretag i Sverige. Rapporten vänder sig framförallt till myndigheter som ansvarar för tillsyn av regler om växtskyddsmedel, såsom kommuner, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Livsmedelsverket m.fl.

Ett stort tack till alla er som medverkat i samverkansprojektet *Kemikalier i lantbruket*.

Kemikalieinspektionen

Stockholm den 15 mars 2012

Innehåll

Sammanfattning.....	5
1 Inledning.....	6
2 Syfte.....	6
3 Metod	6
3.1 Information till kommunerna	7
3.2 Vägledningsmaterial	8
3.3 Utbildning	8
3.4 Inspektioner/vägledning	8
Informationsbrev	8
Urval.....	8
Checklista	9
Sanktioner.....	11
3.5 Redovisning	11
3.6 Kemikalieinspektionens inspektioner	11
3.7 Rapport.....	11
4 Resultat	11
4.1 Rutiner för produktinformation	12
4.2 Användning av godkända växtskyddsmedel.....	13
4.3 Förvaring av växtskyddsmedel	14
4.4 Behörighet att få använda växtskyddsmedel.....	14
4.5 Dokumentation om användning av växtskyddsmedel	14
4.6 Påfyllning och rengöring av lantbruksspruta/trädgårdsspruta.....	14
4.7 Underhåll av spridningsutrustning	16
5 Diskussion.....	16
Bilaga 1	18
Bilaga 2	19
Bilaga 3	30

Sammanfattning

I projektet kontrollerades totalt 939 företag, vilket ledde till 4 åtalsanmälningar och 6 miljö-sanktionsavgifter. Av åtalsanmälningarna rörde 2 stycken användning av ej godkända växt-skyddsmedel och de andra 2 brott mot ett användningsvillkor. Av de påförda miljö-sanktions-avgifterna gällde 4 stycken användning av växtskyddsmedel i klass 2 utan att föreskrivna särskilda kunskapskrav var uppfyllda och 2 stycken försummelse att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter.

Huvuddelen av projektets resultat pekar på att det idag finns en bra arbetsmiljö för sprutförare men att en viss oklarhet råder angående miljöpåverkan och hur livsmedelskraven uppfylls. Det beror på bristfällig dokumentation om användningen av växtskyddsmedel. Ökad kunskap hos företagen antas ha uppnåtts i samband med inspektionsbesöken, där inspektören och lantbrukaren diskuterat regler om hantering av växtskyddsmedel. Projektet är det första i sitt slag, varför det inte ännu finns några andra resultat att jämföra med.

1 Inledning

Lantbruksföretag hanterar stora volymer växtskyddsmedel varje år för att kunna kontrollera skadeorganismer och ogräs. Många växtskyddsmedel har egenskaper som gör att de kan vara farliga för människor och miljön. Hantering av växtskyddsmedel ställer därför stora krav på lantbruksföretagen för att minska risken för påverkan på hälsa och miljö. En användare av växtskyddsmedel, en sprutförare, ska exempelvis ta hänsyn till vindförhållanden och markförhållanden vid spridning för att minska vindavdrift, utlakning och ytavrinning av växtskyddsmedel i mark samt vattendrag och sjöar. Sprutföraren måste använda rätt skyddsutrustning för att inte exponeras för växtskyddsmedel. Korrekt dos och tidpunkt för användning samt antal behandlingar är viktigt för att få god skörd och för att livsmedelskraven¹ ska uppfyllas. En korrekt hantering av växtskyddsmedel är bland annat kopplad till särskilda krav vid användningen, så kallade användningsvillkor. Användningsvillkoren fastställs vid godkännandet av ett växtskyddsmedel och är till för att användningen av medlet ska bli acceptabel ur hälso- och miljösynpunkt. Användningsvillkoren är exempel på några av de regler som lantbruksföretagen måste följa när det gäller växtskyddsmedel. Det finns också regler om att sprutföraren ska dokumentera sin användning av växtskyddsmedlen vid spridning. Dokumentationen ska sparas i minst tre år. Vid användning av växtskyddsmedel finns krav på utbildning. De flesta av reglerna som finns idag är EU-regler som återfinns i antingen ett direktiv eller en förordning. Direktiv förs in i den svenska lagstiftningen. Myndigheter som Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Livsmedelsverket och landets kommuner, säkerställer att reglerna följs. Samverkansprojektet *Kemikalier i lantbruket* är ett projekt som har genomförts av Kemikalieinspektionen tillsammans med Naturvårdsverket och landets kommuner där Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket ansvarat för vägledningen och kommunerna utfört kontrollerna hos lantbruksföretagen.

2 Syfte

Syftet med projektet var att öka samverkan och höja kompetensen hos de aktuella myndigheterna samt att öka kunskapen om korrekt hantering av växtskyddsmedel. En ökad kunskap om hanteringen av växtskyddsmedel förväntas ge en bättre arbetsmiljö för sprutförare, en så låg miljöpåverkan som möjligt och produktion av livsmedel som uppfyller livsmedelskraven. Projektet har också kartlagt hur kunskapen om korrekt hantering ser ut hos lantbrukare samt identifierat eventuella brister i efterlevnad av regler.

3 Metod

Metoden som har använts i samverkansprojektet *Kemikalier i lantbruket* har framför allt baserats på tidigare samverkansprojekt som Kemikalieinspektionen utfört². Den här typen av projekt är dock nytt, vilket har inneburit att nya rutiner har utvecklats. Kemikalieinspektionen har haft huvudansvaret och drivit projektet.

Ansvar för regler om växtskyddsmedel är uppdelat mellan flera myndigheter. Kemikalieinspektionen ansvarar för tillsyn av utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden medan

¹ Rester av bekämpningsmedel kan finnas i alla vegetabiliska livsmedel som behandlats med bekämpningsmedel under odling, lagring eller transport. Inom EU fastställs gemensamt gränsvärden för alla godkända bekämpningsmedel. Gränsvärdet avser hur mycket av medlet – vilken resthalt – som får finnas kvar i livsmedlet när det konsumeras.

² Tillsyn 5/10. Kemikalier i detaljhandeln – ett samverkansprojekt 2009 – 2010.

Naturvårdsverket under projektets gång ansvarade för tillsynsvägledning om spridningen av växtskyddsmedel. Sedan 2011 är det Jordbruksverket som ansvarar för tillsynsvägledning i frågor som rör jordbruks- och trädgårdsområdet³. Kemikalieinspektionen ansvarar för att utföra kontroller hos importörer och tillverkare av växtskyddsmedel samt ge vägledning till kommunerna. Kommunerna har ansvaret för att utföra inspektioner av distributörer och användare, exempelvis sprutförare. För att få synpunkter från andra relevanta myndigheter, branschorganisationer m.m. bildades en referensgrupp där representanter från Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Svenskt Växtskydd, Miljösamverkan Sverige, LRF har medverkat. Lantbruksföretagen informerades tidigt om projektet. Stora och viktiga mediekanaler publicerade tidigt artiklar om projektet. En annan viktig målgrupp i projektet var rådgivare inom växtodling eftersom de har nära kontakt med lantbruksföretagen. För att nå ut till dem kontaktades Hushållningssällskapet i Stockholm som publicerade information om projektet på sin interna webbplats. Ytterligare webbplatser som användes för att förmedla information om projektet var Naturvårdsverket, LRF, Kemikalieinspektionen, Miljösamverkan Sverige m.fl. Projektet avgränsades till att framförallt granska växtskyddsmedlens användningsvillkor. Det innebar granskning av sprutjournalernas dokumentation (bilaga 1). Projektet startade i september 2010 och slutfördes i december 2011 (bild 1).

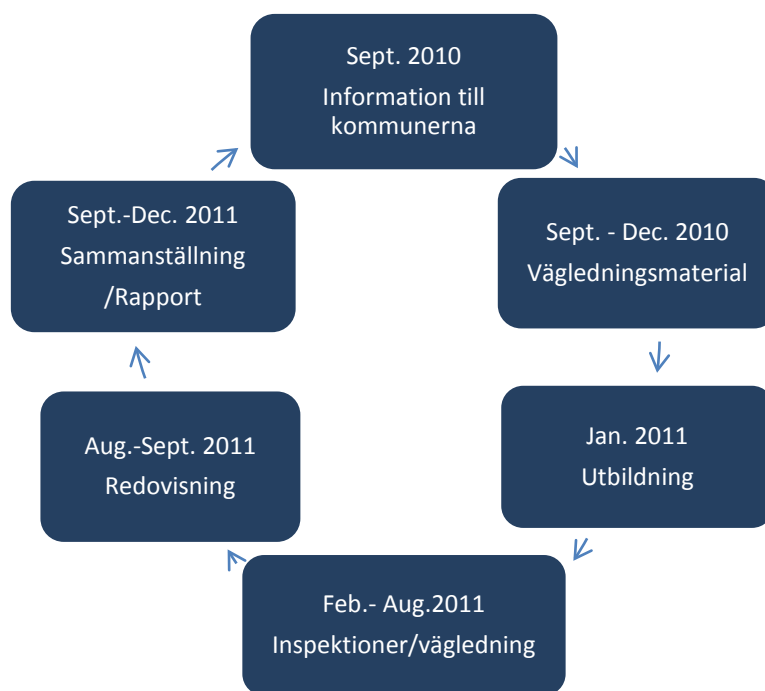

Bild 1. Arbetsgång i projektet Kemikalier i lantbruket.

3.1 Information till kommunerna

I september 2010 skickades ett informationsblad ut till alla kommuner. Informationsbladet bestod av projektbeskrivning, tidsaxel för projektet och möjlighet att anmäla intresse att delta.

³ Miljötillsynsförordningen (SFS 2011:13)

3.2 Vägledningsmaterial

För att underlätta vägledning i samverkansprojekt fanns en webbplats tillgänglig för alla deltagande kommuner. Till webbplatsen, Extranätet, utarbetades en vägledningsmanual, checklista, mallar för åtalsanmälan, instruktioner i samband med inspektioner, frågor och svar, redovisningsformulär m.m. På Extranätet publicerades också informationsbroschyrer riktade till såväl företagen som till inspektörerna. Materialet var framtaget av Greppa Växtskyddet. Aktuella regler och sanktionsmöjligheter sammanställdes på Extranätet för att förenkla för kommunerna.

3.3 Utbildning

I januari 2011 erbjöds inspektörerna en endagsutbildning som hölls vid två tillfällen. Föreläsningarna hölls av Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen och en lantbrukare vid varje tillfälle. Utbildningsdagen gav en introduktion till vad inspektörerna behövde veta inför sina inspektioner hos lantbruksföretagen. Mycket tid krävdes även för egen kompetensutveckling, eftersom området är omfattande med avseende på många regler. Utbildningsmaterialet fanns tillgängligt på Extranätet.

3.4 Inspektioner/vägledning

Kommunerna planerade själva sina insatser, exempelvis utskick av informationsbrev, antalet inspektioner och urval av företag. Dock fanns förslag och rekommendationer om detta på Extranätet. På Extranätet fanns också en checklista att följa vid inspektionerna. Checklistan omfattade flera olika områden med både frågor om information, rutiner, hantering och regler. Som komplement till checklistan fanns en vägledningsmanual där regler för varje kontrollpunkt beskrevs. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket gav tillsynsvägledning under inspektionsperioden genom Extranätet, telefon och e-post.

Informationsbrev

Inspektörerna rekommenderades att skicka ut ett informationsbrev till samtliga lantbruksföretag i kommunen, även till de som inte ingick i urvalet, för att informera om projektet.

Urval

Varje kommun ansvarade själv för urvalet av företag men fick förslag på urval, se exempel nedan:

- Växtodlingsföretag
- Företag med grödor där användning av växtskyddsmedel är stor
- Större lantbruk (>50 hektar)
- Lantbruk inom vattenskyddsområde

Checklista

Checklistan (bilaga 2) bestod av regelfrågor men också frågor kring rutiner och hantering. En vägledningsmanual fanns också som komplement till checklistan där regler m.m. beskrevs. Checklistan delades in i följande områden:

- Rutiner för produktinformation
 - Inspektörerna kontrollerade om sprutföraren läste produktinformationen för varje växtskyddsmedel innan användningen.
- Användning av godkända växtskyddsmedel
 - Växtskyddsmedlen i företagets förråd kontrollerades mot de uppgifter som fanns i sprutjournalen, dvs. användningsvillkoren. En granskning av produkternas godkännande och vissa märkningsregler ingick också i kontrollen. I de fall produkterna från sprutjournalen inte fanns i förrådet kontrollerade inspektörerna användningsvillkoren i sprutjournalen mot motsvarande uppgifter i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister. Alternativt kontrollerades andra produkter i förrådet.
- Förvaring av växtskyddsmedel
 - Inspektörerna kontrollerade om växtskyddsmedlen förvarades på ett korrekt sätt.
- Behörighet att få använda växtskyddsmedel
 - Sprutförarnas behörighet kontrollerades vid besöken. Flera lantbruksföretag använder sig av en extern sprutförare när bekämpning sker, vilket noterades.
- Dokumentation om användning av växtskyddsmedel
 - Dokumentation om användning av växtskyddsmedel kontrollerades genom checklistans frågor. Vid dokumentationen ska följande uppgifter finnas med enligt nedan angivna regler, tabell 1:

	Regelverk ⁴
Uppgifter som ska dokumenteras vid användning av växtskyddsmedel	
Datum	<ul style="list-style-type: none">• SNFS 1997:2
Sprutförare	<ul style="list-style-type: none">• EG förordning nr 852/2004, Bilaga I, del A, punkt 7 och punkt 9a (livsmedel)• EG förordning 183/2005, bilaga 1, del A, avsnitt II. 2a (foder)
Tid	<ul style="list-style-type: none">• SNFS 1997:2
Skifte	<ul style="list-style-type: none">• SNFS 1997:2
Gröda	<ul style="list-style-type: none">• SJVFS 1999:94• EG förordning nr 852/2004, Bilaga I,

⁴ Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridningen av kemiska bekämpningsmedel
Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien
Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 183/2005 av den 12 januari 2005 om fastställande av krav för foderhygien
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:94) om skyldighet att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter

	del A, punkt 7 och punkt 9a (livsmedel)
	<ul style="list-style-type: none"> • EG förordning 183/2005, bilaga 1, del A, avsnitt II. 2a (foder)
Preparat	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Dos	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Blommande vegetation⁵	<ul style="list-style-type: none"> • SJVFS 1999:94
Temperatur	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Vindstyrka	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Vindriktning	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Markanpassat skyddsavstånd	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Vindanpassat skyddsavstånd	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Påfyllningsplats	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Rengöringsplats	<ul style="list-style-type: none"> • SNFS 1997:2
Karenstid⁶	<ul style="list-style-type: none"> • EG förordning nr 852/2004, Bilaga I, del A, punkt 7 och punkt 9a (livsmedel) • EG förordning 183/2005, bilaga 1, del A, avsnitt II. 2a (foder)
Skördedatum⁶	<ul style="list-style-type: none"> • EG förordning nr 852/2004, Bilaga I, del A, punkt 7 och punkt 9a (livsmedel) • EG förordning 183/2005, bilaga 1, del A, avsnitt II. 2a (foder)

Tabell 1. Uppgifter som ska dokumenteras vid användning av växtskyddsmedel samt vilka regler som finns för respektive uppgift.

För vissa uppgifter finns krav på dokumentation från flera regelverk. Det beskrivs inte i tabellen som enbart hänvisar till ett regelverk för respektive uppgift. Användningsvillkor, exempelvis användningsområde, kontrollerades automatiskt genom dokumentationen i sprutjournalen.

- Påfyllning och rengöring av lantbruksspruta/trädgårdsspruta
 - Frågor ställdes till sprutföraren/lantbrukaren om hur påfyllning och rengöring av lantbrukssprutan/trädgårdssprutan gjordes.
- Underhåll av spridningsutrustning
 - Inspektörerna kontrollerade om spridningsutrustningen hade funktionstestats inom de senaste tre åren.

⁵ Gäller vid användning av medel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter

⁶ Gäller för den som producerar livsmedel eller foder

Vid besöken informerade inspektörerna om aktuella regler och kommande regler. Företagen fick därmed möjlighet att ställa frågor om olika regler och öka sin kunskap på området. En del kommuner valde att kontrollera ytterligare regler.

Sanktioner

Vid upptäckt av brister i reglerna beslutade inspektörerna om sanktioner. Sanktionerna innefattade både åtalsanmälningar och miljöstraffavgifter. I de fall en sprutförare använde växtskyddsmedel i klass 1L eller 2L utan att ha behörighet påfördes miljöstraffavgift. I de fall en sprutförare inte dokumenterade användningen av giftiga växtskyddsmedel påfördes miljöstraffavgift. Åtalsanmälan gjordes i de fall ett växtskyddsmedel användes utan att vara godkänt eller ifall någon sprutförare bröt mot de användningsvillkor som var kopplade till respektive växtskyddsmedel.

3.5 Redovisning

Efter att inspektionerna var klara redovisades resultaten till Kemikalieinspektionen. Inrapporteringen skedde via Extranätet där ett redovisningsformulär fanns tillgängligt. Totalt rapporterade 133 kommuner (bilaga 3) in sina resultat.

3.6 Kemikalieinspektionens inspektioner

I projektplanen fanns beskrivet att vissa utvalda kommuner skulle rapportera in brister i märkningen av växtskyddsmedel till Kemikalieinspektionen som sedan skulle utföra inspektioner hos innehavarna av de godkända växtskyddsmedlen. Majoriteten av bristerna berodde på villkorsändringar, dvs. ändringar i användningsvillkoren för produkterna. Bristerna antogs därmed ha orsakats av en viss eftersläpning i tryckning av nya etiketter och därför valde Kemikalieinspektionen att inte följa upp dessa.

3.7 Rapport

Denna rapport riktar sig främst till myndigheter som ansvarar för tillsyn av växtskyddsmedel, såsom kommuner, länsstyrelser, Jordbruksverket, Naturvårdsverket men också lantbruksföretag, rådgivare inom lantbruk m.fl.

4 Resultat

Resultaten som redovisas nedan kommer från de frågor som ställdes vid inspektionerna. Beroende på svårtolkad statistik presenteras inte alla resultat från frågorna. I vissa tabeller nedan redovisas andelen procent som svarar ja på frågorna, resterande procenttal är andelen som svarat nej. En brist betyder att en regel inte följs av företagen. Det finns inte sanktioner för alla regler.

Antalet kommuner som deltog och redovisat sina inspektioner i projektet *Kemikalier i lantbruket* var 133 stycken, se tabell 2. I tabellen redovisas också antalet inspekterade företag och antalet sanktioner.

Allmänna fakta	Antal/procent
Deltagande kommuner	133 st.
Inspekterade företag	939 st.
• Lantbruk	92 %
• Trädgård	5 %
• Ej redovisat	3 %
Sanktioner	10 st.
Åtal	4 st.
Miljösanktionsavgift	6 st.

Tabell 2. Allmänna fakta om projektet såsom antalet deltagande kommuner, antalet inspekterade företag och antalet sanktioner.

Antal sanktioner var totalt 10 stycken varav 4 var åtalsanmälningar och 6 var miljösanktionsavgifter. Av åtalsanmälningarna rörde två stycken användning av ej godkända växtskyddsmedel och de andra två anmälningar om brott mot ett fastställt användningsvillkor. Av de påförda miljösanktionsavgifterna gällde fyra stycken användning av växtskyddsmedel i behörighetsklass 2 utan att föreskrivna särskilda kunskapskrav var uppfyllda och de övriga två försummelser att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter.

4.1 Rutiner för produktinformation

I tabell 3 redovisas frågor som ställdes till företagen om rutiner kring produktinformation, till exempel om sprutföraren läser växtskyddsmedlens användningsvillkor samt säkerhetsdatablad innan användning. Andra frågor som ställdes var om det fanns säkerhetsdatablad tillgängligt, ifall sprutförarna följde anvisningar om skyddsutrustning och om de hade rutiner vid oavsiktligt spill av växtskyddsmedel. Observera att resultatet inte visar några kontrollresultat, dvs. inspektörerna har inte kunnat kontrollera uppgifterna, utan frågorna har ställts till företagen som uppgett svar kring olika rutiner.

Fråga	Ja (procent)
Läser sprutföraren växtskyddsmedlets användningsvillkor innan användning för att försäkra sig om en korrekt användning?	98 %
Finns säkerhetsdatablad tillgängligt på företaget?	90 %
Läser sprutföraren säkerhetsdatabladet innan användning av växtskyddsmedlet?	84 %
Följer sprutföraren anvisningar om skyddsutrustning i säkerhetsdatabladet?	87 %
Finns rutiner vid spill av växtskyddsmedel?	81 %

Tabell 3. Checklistans frågor om produktinformation.

4.2 Användning av godkända växtskyddsmedel

Totalt kontrollerades 2851 växtskyddsmedel och av dessa var 97 procent godkända för användning, se tabell 4. Tabellen redovisar frågor om användningsvillkor och behörighetsklass för växtskyddsmedlen.

Fråga	Ja (procent)
Är växtskyddsmedlet godkänt att användas?	97 %
Finns användningsvillkoren tydligt och korrekt beskrivna på etiketten/bruksanvisningen?	97 %
Stämmer användningsvillkoren med de uppgifter som finns i sprutjournalen?	96 %
Vilken behörighetsklass tillhör växtskyddsmedlet?	
• Klass 1L medel	6 %
• Klass 2L medel	92 %
• Ej redovisat	2 %

Tabell 4. Checklistans frågor om användning av godkända växtskyddsmedel.

4.3 Förvaring av växtskyddsmedel

Vid granskning av om företagen förvarade sina produkter på ett säkert sätt visade resultaten att större delen, 93 procent följde gällande regler.

4.4 Behörighet att få använda växtskyddsmedel

Resultaten visade att 86 procent av företagen utförde sin spridning själva medan resterande 14 procent använde sig av en extern sprutförare. 99 procent av sprutförarna hade behörighet att använda växtskyddsmedel.

4.5 Dokumentation om användning av växtskyddsmedel

Hos 95 procent av företagen fanns en sprutjournal tillgänglig men endast 52 procent av journalerna var korrekt ifyllda. I de fall det saknades uppgifter i sprutjournalen var vindanpassat skyddsavstånd den största bristen med 17,4 procent av det totala antalet brister. Näst största brist var skörde datum med 16,1 procent och därefter markanpassat skyddsavstånd med 14,8 procent (diagram 1).

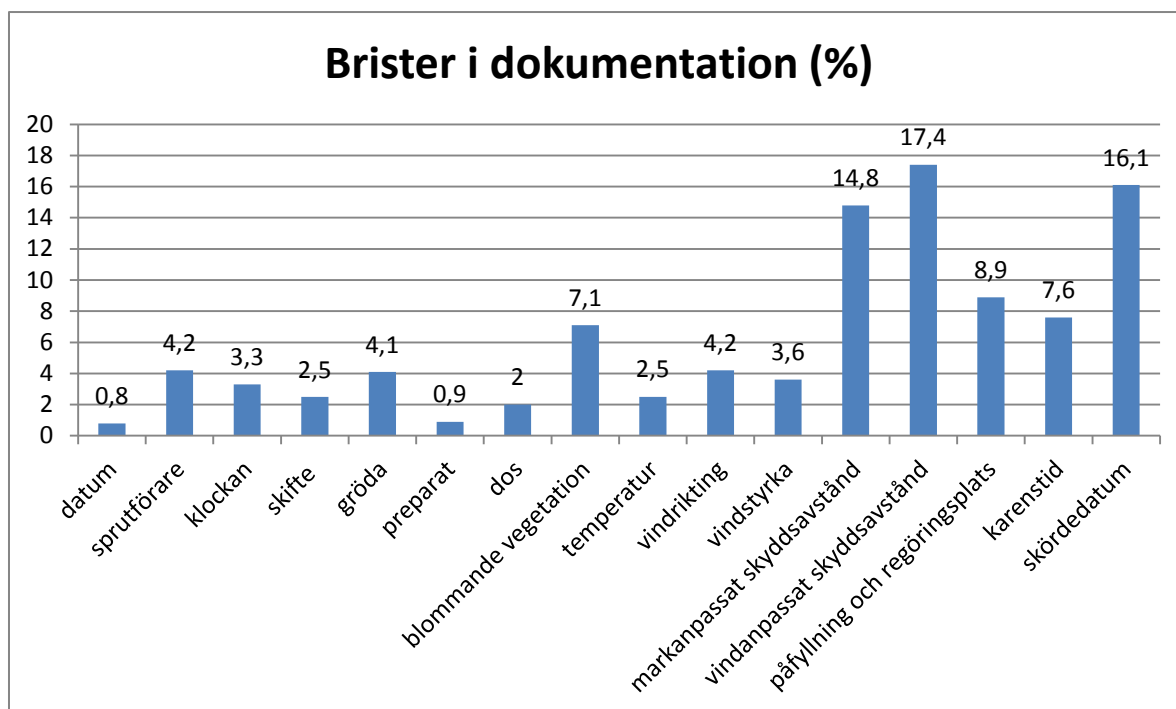

Diagram 1. Andelen brister i dokumentationen om användning av växtskyddsmedel.

Uppgifter om påfyllning och rengöringsplats samt karenstid saknades i 8,9 procent respektive 7,6 procent av det totala antalet brister. De minst förekommande bristerna var datum, 0,8 procent, och preparat, 0,9 procent.

4.6 Påfyllning och rengöring av lantbruksspruta/trädgårdsspruta

Nära hälften av företagen, 45 procent, fyllde på sin lantbruksspruta respektive trädgårdsspruta på en platta med uppsamling (diagram 2). 25 procent av företagen fyllde sin spruta i fält från tank, 13 procent använde sig av annat lämpligt alternativ och 11 procent använde biobädd på gården. Endast 4 procent av företagen fyllde sin spruta på olämplig plats.

Exempel på olämplig påfyllnings- och rengöringsplats kan vara en spolplatta med avlopp till dränerings- eller dagvattensystem där eventuellt spill kan sköljas med regnvattnet och vidare ut i vattendragen. Gårdsplaner av grus, eller asfalt ska också undvikas eftersom växtskyddsmedlen där inte bryts ner och därför kan utlakas eller sköljas med regnvatten till dagvattenbrunnar. 2 procent av de tillfrågade företagen anlätade en extern sprutförare som utförde påfyllningen på annan plats. I dessa fall saknades dokumentation om påfyllning och rengöringsplats hos företaget trots att en kopia på sprutjournal bör finnas, enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 1997:3⁷.

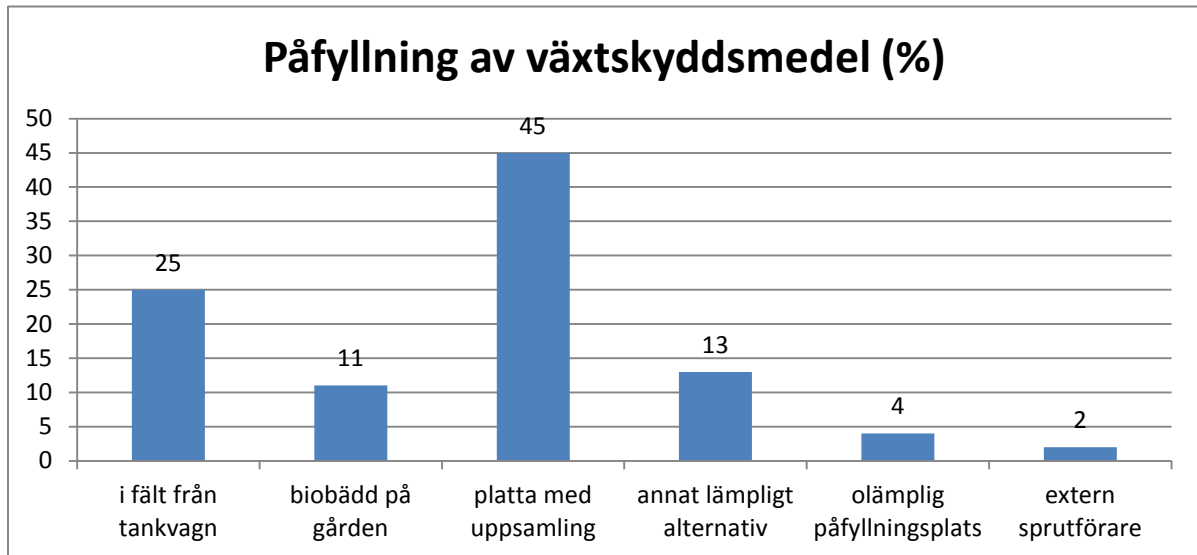

Diagram 2. Fråga från checklistan om vart påfyllnad av växtskyddsmedel sker.

Nära hälften, 48 procent, rengjorde sin spridningsutrustning i fält (diagram 3). 34 procent av företagen använde sig av en platta med uppsamling, 11 procent använde sig av annat lämpligt alternativ och 5 procent använde sig av biobädd på gården. Endast 1 procent använde en olämplig rengöringsplats.

⁷ Allmänna råd 1997:3. Spridning av kemiska bekämpningsmedel. Tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel.

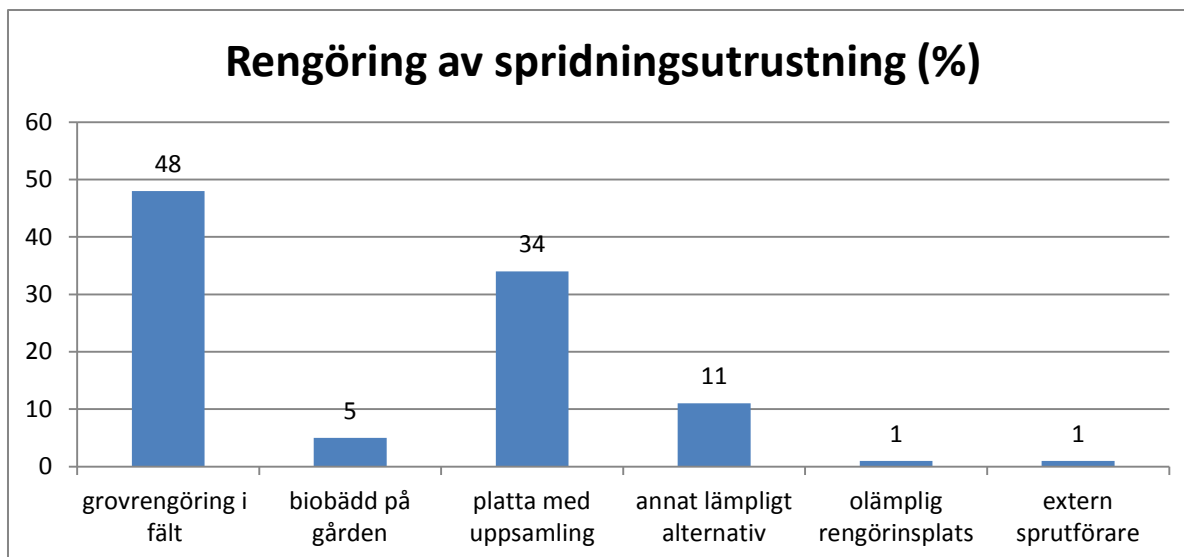

Diagram 3. Fråga från checklistan om vart den slutliga rengöringen av spridningsutrustningen sker.

4.7 Underhåll av spridningsutrustning

Av de totalt 939 företagen var det 60 procent som hade funktionstestat sin spridningsutrustning de senaste 3 åren. Det finns idag inga regler för att spridningsutrustningen ska funktionstestas men det finns i kommande EU regler.

5 Diskussion

Resultaten från samverkansprojektet *Kemikalier i lanterbruget* baseras på totalt 939 inspektioner hos lantbruks- och trädgårdsföretag, vilket är ett tillräckligt underlag för att kunna se vissa trender i hantering av växtskyddsmedel och regelefterlevnad. Det är ett pilotprojekt där nya inspektionsrutiner införts vilket kan ha haft påverkan på resultaten. Det som utmärker sig i projektet är efterlevnaden av regler när det gäller dokumentation om användning av växtskyddsmedel. Dokumentation om användningen av växtskyddsmedel ska följa Naturvårdsverkets, Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets regler⁸ (se avsnitt 3.4, tabell 1). Resultaten visar att 48 procent av sprutjournalerna saknade uppgifter om mark- och vindanpassat skyddsavstånd, skördedatum, påfyllnings- och rengöringsplats samt karenstid. Att dokumentation varit ofullständig behöver inte betyda att växtskyddsmedlen inte har använts på ett korrekt sätt utan kan betyda att rutiner för att dokumentera användningen inte fungerar väl. Detta styrks av den höga andelen, 99 procent behörighetsutbildade sprutförare. Någon förklaring till varför det saknas uppgifter i dokumentationen är svårt att peka på. I projektets referensgrupp har bland annat bristerna på dokumentation gällande mark- och vindanpassat skyddsavstånd diskuterats. Flera menar att det saknas tydlighet ifall det krävs dokumentation vid alla tillfällen, exempelvis om det dels varit vindstilla och om det inte funnits omgivande mark att vara särskilt uppmärksam på. Referensgruppen anser att Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel⁹ måste förtydligas när en uppgift ska fyllas i och hur den ska fyllas i. För att få en klarhet i vad som orsakat den ofullständiga dokumentationen

⁸ Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel; Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:94) om skyldighet att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter;

Förordning (EG) 852/2004 om livsmedelshygien

⁹ Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel

i sprutjournalerna bör en analys utföras följt av ett åtgärdsprogram för att ta fram t ex vägledning och information med syfte att underlätta dokumentationen. Resultaten från projektet visar att för 96 procent av de granskade produkterna följdes användningsvillkoren, att 97 procent av de växtskyddsmedel som användes av lantbrukarna var godkända produkter och att 98 procent av företagen uppgav att de läste användningsvillkoren. Andra faktorer som tyder på en korrekt hantering är det få antal sanktioner som projektet ledde till. Av de 939 företagen som kontrollerades genomfördes sanktioner i 10 fall där 4 stycken var åtalsanmälningar och 6 stycken miljöstraffavgifter. Det finns dock inte sanktionskrav för alla regler, exempelvis fanns under projektets gång inga sanktioner vid överträdelse av dokumentationskrav. I EU:s växtskyddsmedelsförordning¹⁰, som trädde i kraft 14 juni 2011 finns numera vissa regler om vissa dokumentationskrav beskrivna. Medlemsstaterna är skyldiga att införa sanktioner som ska gälla vid överträdelser av bestämmelser i växtskyddsmedelsförordningen. I Sverige kommer dessa sanktioner att införas i Miljöbalken (1998:808). Straffbestämmelserna beräknas träda ikraft den 1 maj 2012. I samband med att ett nytt direktiv¹¹ om hållbar användning av bekämpningsmedel implementeras i den svenska lagstiftningen kommer ytterligare dokumentationskrav införas och där bör man ta med sig erfarenheter från detta projekt.

Inspektionsbesöken hos företagen har varit värdefulla eftersom de har ökat utbytet av information och kunskap om regler mellan företagarna och myndigheterna. I och med att frågor om korrekt hantering lyfts vid inspektionsbesöken i dialog med företagen kan man förvänta sig att kunskapen inom området har ökat hos företagen. Detta är dock svårt att mäta eftersom projektets form är nytt i sitt slag och inget äldre projekt finns att jämföra med. Projektet antas ha bidragit till ökad kunskap hos myndigheter och rådgivare samt ökad samverkan mellan myndigheter där bland annat regeltolkningar har diskuterats. Ett samverkansprojekt av det här slaget förväntas även ha bidragit till en mer enhetlig tillsyn vilket i sin tur ger en mer rättvis bedömning vid kontrollerna hos företagen. Huvuddelen av projektets resultat pekar sammanfattningsvis på att det idag finns en bra arbetsmiljö för sprutförare och att en viss oklarhet råder angående miljöpåverkan och efterlevnad av livsmedelskrav på grund av bristfällig dokumentation om användningen av växtskyddsmedel. Förslagsvis bör en analys av bristerna och åtgärder göras för att förbättra dokumentation om användningen i ett uppföljningsprojekt där även ytterligare faktorer mäts med anknytning till: bra arbetsmiljö för sprutförare, så låg miljöpåverkan som möjligt och livsmedel som uppfyller livsmedelskraven.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden.

¹¹ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2009/128/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel

Bilaga 1

SPRUTJOURNAL

Datum (ååmmdd)			
Sprutförare			
Klockan			
Skifte			
Gröda			
Preparat och dos (kg/ha eller liter/ha)			
Blommande vegetation ¹⁾			
Temperatur (C°)			
Vindstyrka (m/s)			
Vindriktning			
Markanpassat skyddsavstånd (avstånd och objekt)			
Vindanpassat skyddsavstånd (avstånd och objekt)			
Påfyllningsplats och rengöringsplats			
Karenstid ²⁾			
Skördedatum ²⁾ (anges vid skörd)			
Övrigt			

1) Obligatorisk uppgift när medel är särskilt skadliga för pollinerande insekter.

2) Ytterligare krav inför 2020 för den som producerar livsmedel eller foder.

Greppa Växtskyddet är ett samarbetsprojekt mellan LRF, Gröna näringens riksorganisation, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Lantmännen, Kemikalieinspektionen och Svenskt Växtskydd.

Bilaga 2

CHECKLISTA VID INSPEKTION

A. ALLMÄNNA FRÅGOR

Inspektör/er	
Datum för inspektion	
Namn på företaget	
Kontaktperson på företaget	
Telefonnummer till företaget	
Areal (inkl. åkermark och betesmark)	hektar
Typ av företag	☐ Lantbruk ☐ Trädgård(växthus/plantskola)
Inriktning	☐ Växtodling ☐ Djurhållning
Egna kompletterande uppgifter (t ex fastighetsbeteckning, e-post, organisations nr., grödor m.m.):	

B. SPRIDNING AV VÄXTSKYDDSMEDEL

Den här checklistan är tänkt att användas vid inspektion av lantbruks- och trädgårdsföretag. Ibland förekommer det att ett företag anlitar en entreprenör som utför spridningen (extern sprutförare). Det innebär att en del frågor i checklistan inte är relevanta vid en sådan inspektion. Mer information finns på Extranätet/Vägledningsmaterial.

BEHÖRIGHET OCH TILLSTÅND	
Fråga 1	Vem utför spridningen av växtskyddsmedel? ☐ Företaget ☐ Extern sprutförare
Fråga 2	Har sprutföraren behörighet att använda växtskyddsmedel?

	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentar: För att få använda medel i klass 1L och de flesta medel i klass 2L krävs utbildning. För att få hantera och använda bekämpningsmedel på rätt sätt krävs det att sprutföraren deltar i, och blir godkänd på, en behörighetsutbildning. Behörigheten sprutföraren får är giltig i fem år. För att förlänga behörigheten krävs en fortbildningskurs vart femte år. Det är länsstyrelserna som ger kurserna i användning av växtskyddsmedel.</p> <p>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Behörighet.</p>
Fråga 3	Har sprutföraren tillstånd att använda klass 1L medel?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Inte aktuellt ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentar: För att få använda växtskyddsmedel i klass 1L krävs tillstånd. Tillstånd kan ges för den tid då kunskaperna är aktuella. Tillstånd för att använda klass 1L medel får sprutföraren vid länsstyrelsens behörighetsutbildningar.</p> <p>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Behörighet.</p>
PRODUKTINFORMATION	
Fråga 4	Läser sprutföraren produkternas användningsvillkor för att försäkra sig om en korrekt användning av växtskyddsmedlen?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentar: Användningsvillkoren som är kopplade till varje växtskyddsmedel ska finnas på förpackningens etikett och i produktens tillhörande bruksanvisning. Användningsvillkoren kan ändras under produktens period för godkännande och det är därför särskilt viktigt att alltid läsa etikett och bruksanvisning innan användning.</p> <p>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Märkning och säkerhetsdatablad.</p> <p>Broschyr – Märkning av växtskyddsmedel.</p>
Fråga 5	Finns säkerhetsdatablad för växtskyddsmedlen tillgängligt på företaget?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentar: Säkerhetsdatablad för kemiska produkter som klassificeras som farliga och som överläts för yrkesmässigt bruk ska överlämnas av företaget som släpper ut produkten på marknaden, senast vid första leverans.</p> <p>Hänvisning: Tillsynsvägledning – Växtskyddsmedel, avsnitt Märkning och säkerhetsdatablad.</p> <p>Faktablad – Säkerhetsdatablad.</p>
Fråga 6	Läser sprutföraren säkerhetsdatabladet innan användning av växtskyddsmedlen?

	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentar: Ett säkerhetsdatablad ska ge användaren mer information än vad som framgår på etikett och i bruksanvisning. Det innehåller bland annat uppgifter om åtgärder vid första hjälpen, hantering vid oavsiktliga utsläpp, skyddsutrustning som ska användas vid spridning m.m.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning – Växtskyddsmedel, avsnitt Märkning och säkerhetsdatablad.</i></p> <p><i>Faktablad – Säkerhetsdatablad.</i></p>
Fråga 7	Följer sprutföraren anvisningar om skyddsutrustning i säkerhetsdatabladet?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentarer: Det finns ett avsnitt i säkerhetsdatabladet som handlar om personligt skydd. Om personlig skyddsutrustning behövs ska det tydligt framgå vilka material och vilken typ av utrustning som rekommenderas.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning – Växtskyddsmedel, avsnitt Märkning och säkerhetsdatablad.</i></p> <p><i>Faktablad – Säkerhetsdatablad.</i></p>
Fråga 8	Finns rutiner vid spill av växtskyddsmedel?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentar: Risk för spill finns vid hantering av växtskyddsmedel, exempelvis vid påfyllning av spruta eller vid transport av fylld spruta. Det är den som ansvarar för eller utför växtskyddsarbetet på lantbruket som är skyldig att känna till hur olycksfall ska åtgärdas. För tillståndspliktiga och anmälningspliktiga verksamheter finns det krav på att skriftligen dokumentera rutiner för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön.</p> <p><i>Hänvisning: Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.</i></p> <p><i>Jordbruksverkets jordbruksinformation 9 – 2008: Säker hantering av växtskyddsmedel.</i></p>
SPRUTJOURNAL	
Fråga 9	Finns en sprutjournal tillgänglig hos företaget?
	☐ Ja ☐ Nej
	<p>Kommentar: Den som sprider bekämpningsmedel i klass 1L eller klass 2L, ska enligt lag (SNFS 1997:2) föra journal över varje spridningstillfälle, en s.k. sprutjournal. Anteckningsskyldigheten ligger på den som utför spridningen. Lantbrukaren bör, oavsett om denne utför spridningsarbetet själv eller inte, alltid ha tillgång till föreskriven dokumentation beträffande utfört sprutarbete på hans marker, d v s det bör finnas en kopia på företaget i de fall sprutningen utförs av en extern sprutförare.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Dokumentation vid spridning.</i></p> <p><i>Greppa Växtskyddet – www.greppa.nu</i></p>

Fråga 10	Är den granskade sprutjournalen korrekt ifylld?																
	☐ Ja ☐ Nej																
	<p>Kommentar: Sprutjournalen ska innefatta vilket medel och vilken dos som används, tidpunkt och plats för spridningen, temperatur och vindförhållanden, skyddsavstånd samt vilka försiktighetsmått som hållits till omgivningen. Journalen måste sparas i tre år och vid begäran kunna visas upp för tillsynsmyndigheten.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning – Växtskyddsmedel, avsnitt Dokumentation vid spridning.</i></p> <p><i>Greppa växtskyddet – www.greppa.nu</i></p>																
Fråga 11	Om det saknas uppgifter i sprutjournalen, vilka är dessa?																
	<table border="0"> <tr> <td>☐ Datum</td> <td>☐ Temperatur</td> </tr> <tr> <td>☐ Sprutförare</td> <td>☐ Vindstyrka</td> </tr> <tr> <td>☐ Klockan</td> <td>☐ Vindriktning</td> </tr> <tr> <td>☐ Skifte</td> <td>☐ Markanpassat skyddsavstånd</td> </tr> <tr> <td>☐ Gröda</td> <td>☐ Vindanpassat skyddsavstånd</td> </tr> <tr> <td>☐ Preparat</td> <td>☐ Påfyllningsplats och rengöringsplats</td> </tr> <tr> <td>☐ Dos</td> <td>☐ Karenstid²</td> </tr> <tr> <td>☐ Blommande vegetation¹</td> <td>☐ Skördedatum</td> </tr> </table>	☐ Datum	☐ Temperatur	☐ Sprutförare	☐ Vindstyrka	☐ Klockan	☐ Vindriktning	☐ Skifte	☐ Markanpassat skyddsavstånd	☐ Gröda	☐ Vindanpassat skyddsavstånd	☐ Preparat	☐ Påfyllningsplats och rengöringsplats	☐ Dos	☐ Karenstid ²	☐ Blommande vegetation ¹	☐ Skördedatum
	☐ Datum	☐ Temperatur															
☐ Sprutförare	☐ Vindstyrka																
☐ Klockan	☐ Vindriktning																
☐ Skifte	☐ Markanpassat skyddsavstånd																
☐ Gröda	☐ Vindanpassat skyddsavstånd																
☐ Preparat	☐ Påfyllningsplats och rengöringsplats																
☐ Dos	☐ Karenstid ²																
☐ Blommande vegetation ¹	☐ Skördedatum																
<p>1) Obligatorisk uppgift när medel är särskilt skadliga för pollinerande insekter. 2) Ytterligare krav infört 2009 för den som producerar livsmedel eller foder.</p>																	

SKYDDSAVSTÅND

Fråga 12	Följer sprutföraren de skyddsavstånd som rekommenderas i Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3) om spridning av kemiska bekämpningsmedel?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
	<p>Kommentar: Hör med sprutföraren om han/hon känner till vilka avstånd som gäller. Det ska ju även dokumenteras i sprutjournalen, d v s det kan kontrolleras.</p> <p><i>Hänvisning: Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3) om spridning av kemiska bekämpningsmedel – Tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel.</i></p>

PÅFYLLNINGSPLOTS

Fråga 13	Var utförs påfyllnad av växtskyddsmedel?
-----------------	---

	☐ I fält från tankvagn ☐ Biobädd på gården ☐ Platta med uppsamling ☐ Annat lämpligt alternativ ☐ Olämplig påfyllningsplats ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
<p>Kommentar: Vid tillrening och påfyllning finns risk för spill. Tankning och tillredning bör alltid ske på platser där risken för marktransport är låg och där eventuellt spill lätt kan brytas ner. En s.k. biobädd eller en platta med uppsamling i tank är bra platser. Andra lämpliga platser är plan odlad eller bevuxen mark med ordentligt matjordslager som kan binda och bryta ner "normalt" spill. En olämplig påfyllningsplats kan till exempel vara en gårdsplan av grus eller asfalt.</p> <p><i>Hänvisning: Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3) om spridning av kemiska bekämpningsmedel – Tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel. Jordbruksverkets jordbruksinformation 9 – 2008: Säker hantering av växtskyddsmedel.</i></p>	
RENGÖRINGSPLATS	
Fråga 14	Var utförs den slutliga rengöringen av spridningsutrustningen?
	☐ Grovrengöring i fält ☐ Biobädd på gården ☐ Platta med uppsamling ☐ Annat lämpligt alternativ ☐ Olämplig rengöringsplats ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
<p>Kommentar: För rengöring gäller i princip det samma som för tillredning och påfyllning. Om det finns en biobädd är det lämpligt att göra den slutliga rengöringen på den. En första rengöring kan göras på bekämpningsområdet med hjälp av en färskvattentank. Sprutan spolars ren invändigt med vatten och sköljvätskan kan spridas lågkoncentrerad över det behandlade området.</p> <p><i>Hänvisning: Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3) om spridning av kemiska bekämpningsmedel – Tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel. Jordbruksverkets jordbruksinformation 9 – 2008: Säker hantering av växtskyddsmedel.</i></p>	
UTRUSTNING	
Fråga 15	Är utrustningen funktionstestad de senaste 3 åren (finns aktuellt kontrollmärke)?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Extern sprutförare - uppgift saknas
<p>Kommentar: Frågorna kan ställas om utrustning finns tillgänglig för inspektion. För att en spridningsutrustning ska fungera optimalt, fordras att den underhålls väl. Kontrollera att spridningsutrustningen är väl rengjord och ser hel ut. Fråga om lantbrukaren har låtit funktionstesta sina sprutor av en auktoriserad testutförare. En spruta som testats utan anmärkning får ett kontrollmärke. Gårdar som använder sprutan i en stor omfattning (t ex >25 ha per meter spridarbom) bör göra detta minst en gång per år. Vid mindre användning bör den testas vart annat år.</p> <p>Regelbunden kontroll av utrustning blir obligatorisk i och med EU:s ramdirektiv (2009/128/EG) för hållbar användning av bekämpningsmedel som ska börja tillämpas den 14 december 2011. Senast den 14 december 2016 ska en kontroll av utrustning för spridning av bekämpningsmedel ha genomförts. Kontrollerna ska ske minst vart femte år fram till 2020 och därefter minst vart tredje år.</p>	

	<p><i>Hänvisning: Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, 7 §. Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3) om spridning av kemiska bekämpningsmedel – Tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel.</i></p>
--	--

EU:s ramdirektiv (2009/128/EG) för hållbar användning av bekämpningsmedel.

VATTENSKYDDSSOMRÅDE	
Fråga 16	Sprider företaget växtskyddsmedel inom vattenskyddsområde?
	☐ Ja ☐ Nej
Fråga 17	Om ja, finns tillstånd från kommunal nämnd?
	☐ Ja ☐ Nej
	<p>Kommentar: Bekämpningsmedel får inte utan tillstånd av kommunal nämnd yrkesmässigt användas inom skyddsområde för vattentäkt.</p> <p><i>Hänvisning: Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, 14 §. Naturvårdsverkets allmänna råd för tillståndsprövning enligt 14 § SNFS 1997:2 rörande användning av kemiska bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde.</i></p>
FÖRVARING AV PRODUKTER	
Fråga 18	Förvaras produkterna på ett säkert sätt?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Förvaras hos extern sprutförare
	<p>Kommentar: Växtskyddsmedel ska förvaras så att hälso- och miljörisker förebyggs. Exempelvis ska de förvaras svåråtkomligt för små barn och väl avskilda från produkter som är avsedda att ätas.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning – Växtskyddsmedel, avsnitt Förvaring.</i></p> <p><i>Jordbruksverkets jordbruksinformation 9 – 2008: Säker hantering av växtskyddsmedel.</i></p>
Fråga 19	Hur många växtskyddsmedel finns i lager?
	Antal: ☐ Förvaras hos extern sprutförare
<p>Egna kommentarer:</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

C. SÄRSKILD GRANSKNING AV PRODUKTER

Avsnittet finns som särskild bilaga (Bilaga 1) eftersom avsnittet fylls i för varje enskild produkt som granskas. Avsnittet har separerats från resten av checklistan för att underlätta utskrift av kopior.

D. INFORMERA/DISKUTERA MED FÖRETAGET OM AKTUELLA REGLER

Försök att få en bra dialog med företagaren kring de regler som berör företaget. Det här är också ett bra tillfälle att informera om kommande regler, eftersom två nya EU regelverk som berör växtskyddsmedel börjar gälla i år.

FÖRESKRIFTER OM SPRIDNING AV VÄXTSKYDDSMEDEL	
Fråga 1	Informera/diskutera med företaget om Statens Naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av bekämpningsmedel ☐
	Föreskrifterna omfattar verksamheter utomhus vad gäller spridning och annan hantering av kemiska bekämpningsmedel samt rengöring av utrustning som använts för dessa ändamål. Regler som kan beröra företaget: <ul style="list-style-type: none">- Val av medel- Skyddsavstånd- Utrustning- Dokumentation- Anmälan och information i vissa fall- Förbud mot spridning i vissa fall
VÄXTSKYDDSMEDELSDIREKTIVET OCH VÄXTSKYDDSMEDELSFÖRORDNINGEN	
Fråga 2	Informera/diskutera med företaget om de regler som finns i EU:s direktiv (91/414/EEG) om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. ☐
	Svensk lagstiftning kring växtskyddsmedel baseras på EU:s växtskyddsmedelsdirektiv 91/414/EEG. Reglerna är införlivade i svensk lagstiftning, framför allt i förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel samt i nedanstående regler. <ul style="list-style-type: none">- Växtskyddsmedel ska vara godkända innan de får släppas ut på marknaden samt kan förenas med särskilda villkor (Förordning 2006:1010)- Klassificering och märkning av kemiska produkter (KIFS 2005:7).- Produkterna ska vara märkta enligt särskilda märkningsregler (KIFS 2008:3).- Restriktioner för växtskyddsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter (SJVFS 1999:94).- Tillstånd och kunskapskrav för användning av växtskyddsmedel (SJVFS 2007:76).- Restriktioner kring emballage för betat utsäde (SJVFS 2001:13).
Fråga 3	Informera/diskutera med företaget om EU:s nya växtskyddsmedelsförordning (1107/2009) som börjar gälla i juni 2011 ☐

	<p>EU:s växtskyddsmedelsdirektiv (91/414/EEG) kommer att upphävas och ersättas av förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. Växtskyddsmedelsförordningen trädde ikraft den 14 december 2009 och ska tillämpas från och med den 14 juni 2011. Förordningen är en EG-förordning och är därmed direkt tillämplig i alla medlemsländer. En översyn av ändringar i svensk lagstiftning med anledning av växtskyddsmedels förordningen är påbörjad.</p> <p>Regler i den nya växtskyddsförordningen som kan beröra företaget:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Godkännande av växtskyddsmedel. - Villkor som är förenat med godkännandet och som anges genom märkningen uppfylls.
--	--

RAMDIREKTIVET FÖR ANVÄNDNING AV VÄXTSKYDDSMEDEL

<p>Fråga 4</p>	<p>Informera/diskutera med företaget om EU:s nya ramdirektiv (2009/128/EU) för användning av växtskyddsmedel ☐</p> <p>EU:s ramdirektiv för hållbar användning av bekämpningsmedel beslutades 25 november 2009. Direktivet är tänkt att komplettera godkännandereglerna i växtskyddsmedelförordningen (1107/2009). Huvudsyftet är att minimera riskerna vid användning av växtskyddsmedel. Ramdirektivet ska vara implementerat i svensk lagstiftning den 14 december 2011.</p> <p>Regler i det nya ramdirektivet som kan beröra företaget:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utbildning - Kontroll av utrustning (utrustning ska vara funktionstestad senast år 2016 och sedan krav på regelbunden kontroll) - Regler kring skydd mot vattenmiljön och dricksvattnet - Regler för hantering, lagring, utspädning och blandning av bekämpningsmedel
-----------------------	--

GREPPA VÄXTSKYDDDET

<p>Fråga 5</p>	<p>Informera/diskutera med företaget om informations- och utbildningskampanjen Greppa Växtskyddet ☐</p> <p>Greppa Växtskyddet är en informations- och utbildningskampanj med syfte att förbättra hanteringen av växtskyddsmedel i svenskt jordbruk. Ta gärna med Greppa Växtskyddets broschyrer vid inspektionerna.</p>
-----------------------	---

Egna kommentarer:

C. BILAGA 1 – SÄRSKILD GRANSKNING AV PRODUKTER

Alternativ*	Beskrivning
1	Produkten från sprutjournalen finns i förrådet. Svara på alla frågor. ☐
2a	Produkten från sprutjournalen finns inte i förrådet. Kontrollera uppgifter i sprutjournalen mot uppgifter i bekämpningsmedelsregistret. Svara på frågor 1, 3, 6 och 8. ☐
2b	Produkten från sprutjournalen finns inte i förrådet. Kontrollera <u>andra</u> växtskyddsmedel i förrådet, max 5 stycken. Svara på alla frågor, utom fråga 6. ☐

*Granskningsalternativen finns mer utförligt beskrivna i dokumentet "Inför inspektion"

SÄRSKILD GRANSKNING - PRODUKTER	
Fråga 1	Vilket är växtskyddsmedlets handelsnamn?
	Handelsnamn:
	<p>Kommentar: Handelsnamn och registreringsnummer ska finnas på förpackningens etikett.</p> <p>Var uppmärksam på produkter med annat namn. På bekämpningsmedelsregistrets startsida finns ett register över bekämpningsmedel som får säljas under flera namn.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Godkänt växtskyddsmedel.</i></p>
Fråga 2	Vilket registreringsnummer finns på etiketten?
	Reg.nr: ☐ Registreringsnummer saknas
Fråga 3	Är växtskyddsmedlet godkänt att användas?
	☐ Ja ☐ Nej
	<p>Kommentar: Var uppmärksam på eventuella dispenser och salu- och användarförbud.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Godkänt växtskyddsmedel.</i></p> <p><i>Faktablad – Växtskyddsmedel ska vara godkända.</i></p>
Fråga 4	Är märkningen på svenska?

	☐ Ja ☐ Nej
Fråga 5	Finns användningsvillkoren tydligt och korrekt beskrivna på etiketten/bruksanvisning?
	☐ Ja ☐ Nej
	<p>Kommentar: Kontrollera godkända användningsvillkor. Var uppmärksam på att dessa kan finnas både på etiketten och i bruksanvisningen. I Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister anges användningsvillkoren under rubrikerna <i>användningsområde</i> och <i>övrigt</i>.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Dokumentation.</i></p>
Fråga 6	Stämmer användningsvillkoren med de uppgifter som finns i sprutjournalen?
	☐ Ja ☐ Nej ☐ Produkten finns ej i sprutjournalen
	<p>Kommentar: Kontrollera att användningsvillkoren som står på etiketten stämmer överens med de uppgifter som finns i sprutjournalen. Var uppmärksam på s.k. "off-label" produkter. Uppgifter om "off-label" produkter finns i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister under "Dispenser".</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Märkning och säkerhetsdatablad.</i></p>
Fråga 7	Finns namn och halt på verksamt ämne?
	☐ Ja ☐ Nej
	<p>Kommentar: Namn och halt på verksamma ämnen ska finnas med i märkningen.</p> <p><i>Hänvisning: Tillsynsvägledning - Växtskyddsmedel, avsnitt Märkning och säkerhetsdatablad.</i></p>
Fråga 8	Vilken behörighetsklass tillhör växtskyddsmedlet
	☐ 1L ☐ 2L ☐ Ingen uppgift
	<p>Kommentar: Kontrollera att behörighetsklassen överensstämmer med Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister samt att etiketten är märkt med produktens behörighetsklass.</p>
Fråga 9	Var är växtskyddsmedlet inköpt?
	☐ Grossist ☐ Egen import ☐ Internethandel
	<p>Kommentar: Kemikalieinspektionen vill få en uppfattning om var lantbrukare köper sina växtskyddsmedel.</p>
Fråga 10	Vilket datum är växtskyddsmedlet inhandlat?
	Datum: ☐ Ingen uppgift

Bilaga 3

Deltagande kommuner som skickat sin redovisning till Kemikalieinspektionen senast 30 september 2011.

Alvesta	Flen	Hässleholm	Laholm
Aneby	Gislaved	Höganäs	Landskrona
Arboga	Gotland	Högsby	Leksand
Arvika	Grästorp	Hörby	Lerum
Avesta	Gullspång	Jönköping	Lidköping
Bjuv	Götene	Kalmar	Lindesberg
Bollnäs	Habo	Karlsborg	Linköping
Borlänge	Hallsberg	Karlskrona	Ljusdal
Boxholm	Hallstahammar	Karlstad	Ljusnarsberg
Burlöv	Hedemora	Katrineholm	Lomma
Borås	Helsingborg	Kinda	Luleå
Eda	Herrljunga	Klippan	Lund
Ekerö	Hjo	Kramfors	Mariestad
Eksjö	Hofors	Kristinehamn	Mark
Eskilstuna	Hudiksvall	Kungsbacka	Markaryd
Eslöv	Hultsfred	Kungsör	Mjölby
Fagersta	Håbo	Kungälv	Motala
Falkenberg	Hällefors	Kävlinge	Mullsjö
Falköping	Härryda	Köping	Munkedal

Nora	Staffanstorp	Ulricehamn	
Norberg	Stenungsund	Umeå	
Nordanstig	Strängnäs	Vadstena	
Norrköping	Svedala	Valdemarsvik	
Nybro	Surahammar	Vallentuna	
Nyköping	Svalöv	Varberg	
Nyköping	Svedala	Vimmerby	
Ockelbo	Säffle	Vänersborg	
Oskarshamn	Svenljunga	Vännäs	
Partille	Säter	Västerås	
Perstorp	Sävsjö	Växjö	
Ronneby	Tibro	Ystad	
Sandviken	Tidaholm	Åtvidaberg	
Sigtuna	Tierp	Örebro	
Simrishamn	Tjörn	Örkelljunga	
Sjöbo	Tomelilla		
Skara	Tranemo		
Skellefteå	Tranås		
Skurup	Trelleborg		
Skövde	Trollhättan		
Sollefteå	Töreboda		

www.kemikalieinspektionen.se

**Kemikalieinspektionen, Box 2, 172 13 Sundbyberg. Besöksadress: Esplanaden 3A
Tel: 08-519 41 100, Fax: 08-735 76 98, E-post: kemi@kemi.se**